

Информация относено наложената от Русия забрана за внос на определени селскостопански продукти от ЕС

1. Въвеждане на забраната

На 6 август 2014 г. Руската Федерация издаде забрана за внос на селскостопански и хранителни продукти от страните, приели санкции срещу Русия в контекста на ситуацията в Украйна. На 7 август руското правителство прие списък от продукти, чиито внос от ЕС, САЩ, Норвегия, Канада и Австралия се забранява за срок от една година.

Забранителният списък включва почти всички месни продукти (говеждо, свинско, птиче месо и някои колбаси), мляко и млечни продукти, плодове и зеленчуци, риба и ракообразни, както и някои преработени селскостопански продукти. Изключение се прави за стоки, предназначени за храна за бебета, а от 20 август е вдигната забраната по отношение на безлактозни мляко и млечни продукти; някои зеленчуци за посев (картофи, лук, грах и хибридна сладка царевица) и някои хранителни добавки.

2. Ефект от забраната за ЕС и предприети мерки

Наложените рестрикции оказват сериозен натиск върху агро-хранителния сектор в ЕС, поради:

- **Временна загуба на значителен пазар.** Русия е втората по важност дестинация за износа на агро-хранителни продукти от ЕС (след САЩ), с общо 11,8 млрд. евро през 2013 г. или 10% от общия износ на селскостопански и хранителни продукти от ЕС за трети страни. Продуктите, включени в забранителния списък, представляват стойност от 5,1 млрд. евро в износ за 2013 г. или 43% от износа на селскостопански и хранителни продукти от ЕС за Русия. В по-обща перспектива, забраната засяга 4,2% от целия износ на ЕС на селскостопански и хранителни стоки. Някои сектори обаче са по-сериозно засегнати – например 29% от износа на ЕС на плодове и зеленчуци, 33% от този на сирена и 28% от този на масло. Ситуацията варира съществено по държави-членки на ЕС, региони и конкретни производители;
- **Възможен домино ефект, водещ до свръхпредлагане на вътрешния пазар,** предвид засегнатите обеми, както и количествата бързоразвалящи се продукти, забранени в разгара на прибиране на реколтата. Не само страни, които традиционно изнасят съществени количества за Русия са засегнати. Свръхпредлагането може да се разпространи и на вътрешния пазар на ЕС, тъй като намирането на алтернативни пазари извън Съюза изисква време. Според ЕК, това вече се случва на някои пазари в секторите плодове и зеленчуци и мляко.

Непосредственият негативен ефект върху цените в някои сектори е свързан от една страна с конкретни ситуации на свръхпредлагане (което удря най-вече бързоразвалящите се и сезонни продукти), а от друга, с психологическия ефект от обявяване на забраната, което може да действа като стимул за местните дистрибутори да окажат допълнителен натиск върху цените.

Износ от ЕС за Русия като дял от производството и общия износ на ЕС, по продукти (на база на количества за 2013 г.)

	Производство на ЕС за вътрешно потребление	Дял на износа за Русия, засегнат от забраната, в производството на ЕС	Дял на забранения износ за Русия в общия износ на ЕС
Плодове и зеленчуци*	90%	3,0%	29%
Сирене	92%	2,7%	33%
Масло	95%	1,7%	28%
Свинско месо	90%	2,0%	20%
Говеждо месо	96%	0,5%	25%
Птиче месо	90%	0,7%	6%

* на база стойност по текущи цени

Източник: ЕК

По изчисления на Европейската комисия, временните рестрикции, прилагани понастоящем от Русия, представляват **потенциална заплаха за търговия на ЕС на обща стойност 5 млрд. евро** и касаят доходите на 9,5 млн. души в Съюза, работещи в най-засегнатите компании.

Ето защо е необходимо да се осигури обща, последователна реакция на ЕС, която според ЕК трябва да се съсредоточи върху три основни цели:

- Запазване на стабилността на вътрешния пазар, посредством ефективно и подходящо насочено управление на пазарната криза на ниво ЕС, например чрез намаляване на цялостното предлагане на засегнатите продукти на европейския пазар, когато ценовия натиск стане прекалено голям;
- Засилване на устойчивостта на европейския селскостопански и хранителен сектор и насърчаване на преориентацията към нови пазари и възможности, включително чрез увеличаване на промоционалните мерки;
- Адресиране на негативния ефект от рестрикциите върху някои уязвими сектори и компании в ЕС, където и ако е необходимо, чрез търсене на начини за предоставяне на адекватна и добре насочена компенсация. Ефективността на различни възможности за отключване на извънредни компенсации на ниво ЕС или на национално ниво се оценява в момента.

Като непосредствена реакция, приоритет е даден на ефективното използване на инструментите за управление на пазара за стабилизиране на вътрешния пазар и подпомагане на бързата преориентация към нови пазари.

2.1. Сектор плодове и зеленчуци

Руската забрана се отразява непосредствено върху сектора плодове и зеленчуци, тъй като бе въведена в сезона на прибиране на реколтата, а Русия традиционно е важна дестинация за европейските плодове и зеленчуци. През 2013 г. Русия представлява около 30% от износа на плодове и зеленчуци от ЕС. Основните засегнати продукти са ябълки, домати, праскови, нектарини и круши, но също така гъби, краставици, сладки пиперки, зеле и др. Най-големите европейски доставчици на плодове в Русия са Полша, Испания, Гърция и Белгия, а на зеленчуци – Нидерландия, Полша, Испания и Белгия. Русия е дала знак, че възнамерява да внася плодове и зеленчуци по-специално от Турция, Сърбия, Азербайджан и Узбекистан.

В отговор на руското ембарго, на 18 август бе взето решение за въвеждане на **извънредни мерки за подпомагане на производителите на плодове и зеленчуци в ЕС, чрез изтегляне на продукти от пазара, небране и бране на зелено**. Общият бюджет на помощта за всички държави членки на Съюза е в размер на 125 млн. евро за домати, моркови, зеле, пипер, карфиол, краставици, корнишони, гъби, ябълки, круши, малини, десертно грозде и сливи, и допълнителни 30 млн. евро за праскови и нектарини.

На 10 септември ЕК съобщи, че **прекръпява приема на нотификации по тези мерки**, поради изчерпване на финансовия ресурс (като за някои продукти са подадени намерения за изтегляне от пазара на количества, надвишаващи няколкократно средния годишен износ за Русия).

До прекръпяване приема на нотификации от страна на ЕК, България е направила две нотификации (на 4 и 8 септември), с които е предоставена информация за намерения, заявени от производителите на плодове и зеленчуци в страната до 3 септември включително. **По мярка „изтегляне от пазара“ са заявени намерения за безплатно предоставяне на 903 тона зеленчуци и плодове и 10 383 тона за храна за животни. По мярка „небрание“ са заявени площи с размер 115 хектара, от които няма да бъде прибрана продукцията. Финансовата помощ, която е заявила България е в размер на 1 385 000 евро.**

На 29 септември ЕК прие регламент за определяне на допълнителни, целенасочени мерки за подпомагане на производителите на някои плодове и зеленчуци чрез изтегляне на продуктите от пазара, небране или бране на зелено. **Новата схема, на стойност до 165 млн. евро, е обвързана с данните за износа на плодове и зеленчуци за Русия по страни, като за 12-те най-**

засегнати държави-членки са предвидени конкретни количества продукти, допустими за подпомагане (след приспадане на количествата от направените вече нотификации).

Поради опасения от косвени загуби и в останалите държави-членки, за всички тях, вкл. България, **се предоставя възможност съответната държава-членка да приложи предвидените мерки по отношение на един или повече от допустимите продукти за количества до 3 000 тона.**

Тези мерки могат да се прилагат до 31.12.2014 г. или до достигане на допустимите за подпомагане количества продукти.

България реши да прилага само мярката „изтегляне от пазара“, с предназначение бесплатно предоставяне на плодове и зеленчуци на благотворителни организации или фондации, училища, детски градини, детски лагери, лечебни заведения, старчески домове или места за лишаване от свобода. Мярката ще се прилага по отношение на домати, моркови, пипер, краставици, ябълки, круши, десертно грозде, зеле, карфиол, гъби и меки плодове.

2.2. Сектор мляко и млечни продукти

Най-засегнатите млечни продукти са сирене (257 хил. тона или 33% от общия износ на ЕС на сирена за 2013 г.) и масло (37 хил. тона или 28% от общия износ на ЕС на масло). Забранените млечни продукти представляват около 1,5% от общото производство на мляко в ЕС в млечен еквивалент, което формира съществен дял от изнасяните общо 9% от производството на мляко в ЕС.

Русия е изключителен партньор в търговията със сирена на Финландия и Балтийските страни (формиращ около или над 90% от износа на сирена от тези страни) и основен такъв за Нидерландия, Германия и Полша. Близко половината от износа на ЕС на масло за Русия е от Финландия.

Още от пролетта на 2014 г. е налице тенденция на понижение на цените на млечните продукти както в ЕС, така и в основните световни производители, под влияние на по-високото производство на мляко в световен мащаб. По данни на ЕК, през първата половина на годината производството на мляко в ЕС, САЩ, Нова Зеландия и Австралия е нараснало с 5%, като се очаква то да продължи да нараства и през втората половина годината. Това увеличение на производството е стимулирано от наблюдаваните доскоро рекордно високи цени на млечните продукти, в съчетание с намаляване на цените на фуражите.

След въвеждане на руската забрана се наблюдава допълнителен натиск върху цените в ЕС. По данни на ЕК, през м. август цените на млечните продукти в ЕС са отбелязали чувствителен спад, но през следващите два месеца е налице забавяне на темпа на понижение.

От началото на м. август до 19 октомври 2014 г., средната цена в ЕС на обезмаслено мляко на прах е спаднала с около 24%, на пълномасленото мляко на прах – с 21%, а на маслото – с 11%. Въпреки това, средните европейски цени на обезмаслено мляко на прах и масло остават съществено над интервенционните нива. При сирената Чедар, Едам и Гауда понижението на средноевропейските цени за периода е с между 6 и 9%, а при суроватката на прах и сиренето Ементал - по-слабо изразено, съответно с 2,6% и 0,6%. Ситуацията варира по държави-членки, като страните, които са основни доставчици на млечни продукти на руския пазар отчитат по-сериозен спад на цените.

В допълнение към непосредствения ефект върху вътрешния пазар на ЕС, докато се търсят алтернативни пазари, част от млякото, което по принцип би се използвало за производство на сирена, ще се насочи към производството на масло и мляко на прах, увеличавайки риска от дебалансиране на тези пазари.

През първия месец от прилагане на руското ембарго – август 2014 г., среднопретеглената цена на суровото краве мляко в ЕС се задържа на ниво от 37,01 евро/100 кг (0,72 лв./кг), без промяна спрямо предходния месец. До момента са докладвани цените на млякото за м. септември 2014 г. само в 8 държави-членки на ЕС, като в четири от тях (Литва, Нидерландия, Полша и Словакия) стойностите се понижават с между 1 и 6% на месечна база, докато в други четири (Кипър, Малта, Унгария и Хърватия) остават без промяна или дори се покачват с 1 – 2%.

В началото на септември 2014 г. ЕК издаде четири нови регламента за подкрепа на пазара на млечни продукти във връзка с руското ембарго. Тези регламенти предвиждат: **възможност производителите на масло и на обезмаслено мляко на прах да кандидатстват до края на 2014 г. за подпомагане за частно складиране; удължаване срока на публичната интервенция за масло и обезмаслено мляко на прах до 31 декември 2014 г.; откриване на помощ за временно частно складиране на определени видове сирена.**

На 23 септември ЕК съобщи, че затваря мярката за помощ за частно складиране на сирена, поради непропорционално висок интерес към тази мярка от производители в определени региони, които традиционно не изнасят съществени количества за Русия. Това решение е с цел да се избегне възможността за достигане на максималното количество от 155 000 тона толкова скоро след отваряне на мярката на 5 септември. Нотификациите за помощ за частно складиране на обезмаслено мляко на прах и масло са в съответствие с предвижданията и мерките остават отворени за тези продукти. Подобно, схемата за интервенция за масло и обезмаслено мляко на прах ще бъдат отворени до края на годината.

До момента на затваряне на мярката за помощ за частно складиране на сирена България не е заявила намерения за участие в нея, тъй като българските оператори не са изразили интерес. Останалите схеми, касаещи масло и обезмаслено мляко на прах, по принцип не представляват интерес за България, поради несъответствие на българските продукти с изискванията за участие (масло) или ниско производство в страната (обезмаслено мляко на прах).

2.3. Сектор месо

Европейският сектор месо е изправен пред санитарни търговски рестрикции от страна на Русия още преди въвеждане на забраната за внос в началото на м. август 2014 г. **Сравнително високите цени на производител на всички видове месо, умерените цени на фуражите засега и доброто търсене на износ за други пазари ограничават непосредствения ефект от последната забрана.**

ЕК и държавите-членки на ЕС ще продължат да наблюдават пазара на месо. При необходимост, могат бързо да бъдат активирани мерки за подкрепа на сектора (като публична интервенция, помощ за частно складиране и извънредни мерки).

2.4. Други инструменти на ЕС

- **Мерки на търговската политика**

Пренасочването на европейския износ към други дестинации би облекчило последствията от руската забрана.

ЕК започна веднага да оценява възможностите за реализация на европейските продукти на алтернативни експортни пазари, вкл. чрез премахване на съществуващи затруднения във връзка със санитарни и фитосанитарни изисквания и ускоряване на настоящи преговори за споразумения за свободна търговия с трети страни.

Обмисля се, също така, възможността за оспорване на руската забрана пред Световната търговска организация.

- **Промоция на продукти на вътрешния пазар на ЕС или на трети страни и информационни дейности**

Подкрепата на ЕС за промоционални кампании следва да се засили, като се насочи към търсенето на нови пазари, особено извън ЕС.

По отношение на краткосрочни съществуващи програми, насочени и към пазара на Русия, е възможно да се изменят договорите, така че дейностите и средствата да се пренасочат към други целеви пазари, вече предвидени в съответния договор.

По отношение на нови промоционални схеми, на 3 септември ЕК съобщи за отпускането на допълнителни 30 млн. евро финансиране от ЕС за промоционални мерки, стартиращи през 2015 г., в допълнение към

планирания годишен бюджет от около 60 млн. евро. Тъй като тези мерки са съфинансирани от участващите организации (обикновено 50/50), тази промяна се очаква да доведе до допълнителни 60 млн. евро за промоционални мерки. Насочена към облекчаване на негативния ефект от руската забрана за внос на определени селскостопански продукти от ЕС, това допълнително финансиране ще стартира с проектите на промоционални програми, които кандидатстващите за участие организации следва да подадат до края на септември 2014 г.

- **Директни плащания на земеделските производители, вкл. обвързана подкрепа**

Въпреки че основната част от директните плащания са необвързани с производството, **от 2015 г. има нови възможности за държавите-членки чрез обвързана подкрепа да насочат част от директните плащания към тези сектори или региони, където специфичен тип на земеделие или специфични селскостопански сектори преминават определени трудности,** свързани с риск от намаление или изоставяне на производството.

В рамките на своя пакет за обвързана подкрепа, държавите-членки могат да предоставят подкрепа на доходите на земеделски производители или региони, които са особено засегнати от руската забрана. Критериите за допустимост за обвързана подкрепа се отнасят към „тип земеделие“, „сектори“ или „региони“, което не позволява плащанията да се насочват към конкретни индивидуални оператори.

- **Инструмент за стабилизиране на доходите в Програмите за развитие на селските райони (ПРСР)**

Политиката на ЕС за развитие на селските райони предвижда някои мерки, които държавите-членки могат да използват в своите програми (понастоящем финализирани за периода 2014 – 2020 г.) и могат да помогнат по различни начини на производителите, които търпят най-големи загуби на доход. **По-специално, инструментът за стабилизиране на доходите (управление на риска) би могъл да помогне на земеделските производители, ако техният доход спадне с повече от 30% от техния средногодишен доход.** Компенсацията може да достигне 70% от загубата на доход. Инструментът за стабилизиране на доходите може да се активира в ситуация на смущение на пазара, като е оставено на държавите-членки да решат дали да включат този инструмент в своите програми и да осигурят създаването на взаимни фондове.

- **Схеми „Училищен плод“ и „Училищно мляко“**

В рамките на тези схеми, ЕС финансира консумацията на плодове и зеленчуци, мляко и млечни продукти в училищата. **Държавите-членки имат**

възможност да насърчат допълнително използването на тези схеми и да предоставят повече мляко, плодове и зеленчуци на децата.

- **Предоставяне на храна на най-онеправданите**

Държавите-членки, които искат да направят това, могат да въведат предоставянето на плодове и зеленчуци, както и на други продукти, засегнати от руската забрана за внос, в техните оперативни програми за периода 2014 – 2020 г.

2.5. Възможни мерки за компенсация на земеделските производители, засегнати от забраната – ЕС и национални инструменти

В допълнение към извънредните мерки за управление на пазара, възможно е да се пристъпи и към директни компенсаторни плащания за най-засегнатите сектори/компании на ниво ЕС и/или на национално ниво. В такъв случай следва да се имат предвид предишният опит, необходимостта от общ, последователен и разходно-ефективен подход, както и ангажиментите на ЕС към Световната търговска организация. В зависимост от размера на подобна мярка, може да се наложи намаляването на директните плащания, които понастоящем ЕС плаща на всички земеделски производители в Съюза.

Ревизираната Обща селскостопанска политика предвижда възможността за приемане на извънредни или спешни мерки в случай на тежки смущения на пазара и за разрешаване на специфични проблеми, при наличие на основателна причина.

Подкрепата, предоставена на млечния сектор през 2009 г., показва възможността ЕК да предприема мерки, свързани със загубата на доходи от земеделските производители. Впоследствие, обаче, тази мярка бе оценена като недостатъчно ефективна и водеща до много ограничен смекчаващ ефект.

Ето защо, за момента се дава приоритет на ефективното използване на инструментите за управление на пазара.

Държавите-членки също имат възможност да предприемат мерки за подкрепа на национално ниво (като финансови гаранции, мерки, свързани с данъчното облагане, заетостта и социалната политика и др.), като се съобразяват с правилата на ЕС за държавните помощи.

3. Ефект от забраната за България

През периода 2011 – 2013 г. износът на селскостопански стоки от България за Русия варира между 52 и 65,5 млн. евро годишно (58,4 млн. евро за 2013 г.), което формира около 1,4 до 2% от общия селскостопански износ на страната.

Наскоро въведената от Русия забрана за внос засяга българският износ на селскостопански стоки на стойност около 10 - 12 млн. евро годишно (10,1 млн. евро за 2013 г.). Това представлява сравнително голям дял от общия аграрен износ за

Русия - между 17,4 и 20,6%, но едва около 0,2 – 0,3% от общия аграрен износ на България за всички страни.

При повечето продукти делът на Русия в общия износ на засегнатите продукти е нисък (около 2,4 до 2,8% за общата стойност на всички продукти, включени в списъка), което дава основание да се приеме, че българският износ на съответните продукти би могъл да се пренасочи към други дестинации сравнително лесно.

Износът на потенциално засегнатите продукти за Русия представлява сравнително нисък дял от производството на съответния продукт в страната (за 2013 г. - под 1% при домати, ябълките, кайсиите, сливите и сирената; 2,9% при прасковите и нектарините и малко по-висок при черешите - 6,7% и ягодите - 16,3%).

Предвид това, може да се очаква руската забрана за внос да има **ограничен пряк ефект** за България като цяло.

Най-засегнат от ембаргото ще бъде българският износ на селскостопански продукти, при които Русия представлява основен експортен пазар и може да се очаква по-трудно пренасочване към други пазари. Такъв е случаят с износа на някои плодове и зеленчуци (праскови, нектарини, кайсии, череша, ябълки, сливи, киви, ягоди и домати), при които Русия формира около или над половината от българския износ, а в някои случаи и до 90%. Сравнително голям е и делът на Русия в общия износ на България на пресни или охладени риби (около 27 – 28% за последните две години, което обаче вероятно включва и реекспорт на продукти, внесени от други страни).

Дял на износа за Русия от производството на засегнатите продукти в България през 2013 г., тона

	Производство	Износ за Русия	Дял на износа в производство
Домати	117 948	202,0	0,2%
Ябълки	54 656	211,5	0,4%
Кайсии	17 999	85,1	0,5%
Череша	37 724	2 537,9	6,7%
Праскови и нектарини	37 294	1 084,0	2,9%
Сливи	37 235	327,3	0,9%
Ягоди	3 841	626,6	16,3%
Сирена	67 620	235,1	0,3%

Източник: производство - отдел „Агростатистика“ на МЗХ, износ - НСИ

Забраната на Русия ще доведе до преки загуби и в сектора на млякото и млечните продукти, поради нереализирани договори. Наложеното ембарго се отразява негативно на положените през последните години усилия за

възстановяване на позициите на българските продукти на традиционния руски пазар, включително посредством съфинансираните от ЕС промоционални програми.

По данни на Асоциацията на млекопреработвателите в България, 14 от членовете на Асоциацията имат търговски партньори в Русия и изнасят продукцията за тази държава.

Предвид високата конкуренция на пазара на млечни продукти, фирмите, които имат договорености за износ за Русия или са били на път да сключат такива, вероятно ще изпитат затруднение да реализират засегнатите количества на алтернативни пазари (вкл. и в България), на задоволителна за тях цена. Тези фирми ще понесат и загуби във връзка с направените от тях разходи за маркетингови проучвания, търсене на търговски партньори, рекламни материали, етикети, опаковки и др.

Възможно е конкретни фирми да претърпят сравнително големи загуби за техния мащаб, като конкретният размер на щетите ще зависи от намирането на алтернативни пазари.

Наложената забрана ще се отрази неблагоприятно и върху изпълнението на действащите промоционални програми, съфинансирани от ЕС, за популяризиране на български млечни продукти и череша с целеви пазар Русия.

Има опасност руското ембарго да окаже косвено негативен ефект, поради пренасочване на част от продуктите, които другите държави-членки на ЕС няма да могат да реализират в Русия, към вътрешния пазар на Съюза, в т. ч. и към България. Увеличеното предлагане в рамките на ЕС може да доведе до понижение на цените на въпросните продукти, вкл. и в България.

До момента официалните данни не сочат никакъв особен спад на цените на потенциално засегнатите продукти в България, който да може да бъде обвързан с руската забрана за внос.

По данни на Държавната комисия по стоковите борси и тържищата, от началото на м. август 2014 г. до края на октомври **цените на едро на повечето от основните плодове и зеленчуци, българско производство, на тържищата в страната като цяло се движат около или над нивата отпреди една година.** При някои продукти, като картофи, лук и моркови, се наблюдава чувствително намаление на цените на годишна база, което обаче е налице още преди налагането на руската забрана за внос.

В рамките на наблюдавания период, цените на едро на българските плодове и зеленчуци от видовете, считани за най-застрашени от

свърхпредлагане на вътрешния пазар на ЕС в резултат от руското ембарго, се движат както следва:

- Цените на ябълките бележат известен спад към средата на м. август 2014 г., след което се движат на нива, близки до миналогодишните;
- Цените на домати от открити площи са с около 20 – 30% над нивата отпреди една година;
- Цените на прасковите нарастват постепенно от 0,89 лв./кг в началото на август 2014 г. до 2,30 лв./кг към средата на м. октомври, като през по-голяма част от периода (и особено през м. октомври) са над миналогодишните;
- Цените на крушите бележат понижение през втората половина на м. август 2014 г., последвано от покачване и относително стабилизиране през следващите два месеца, като през отделните седмици изменението на годишна база е в интервала от -8% до +7%.

Като цяло, при цените на едро на вносните плодове и зеленчуци също не се очертава никаква тенденция на особен спад до момента, която да може да се обвърже със забраната за внос в Русия.

При вносните домати се наблюдава чувствителен спад на цените през втората половина на август 2014 г., последван от постепенно повишение, **като през септември и октомври** цените се движат с около 30 – 40% над нивата от същия период на предходната година.

При вносните ябълки се отчитат седмични ценови изменения в двете посоки, като през определени седмици стойностите са под нивата отпреди една година, а през останалите – над тях.

При вносните круши през по-голямата част от м. август се отчитат по-ниски цени на годишна база, но през следващите два месеца стойностите са съществено над миналогодишните,

През по-голяма част от наблюдавания период цените на вносните праскови са съществено по-ниски спрямо нивата отпреди една година. Тази тенденция обаче започва още преди влизане в сила на руската забрана и се дължи предимно на увеличение на добивите в основни страни производителки в ЕС.

По данни на Системата за агропазарна информация, от началото на м. август 2014 г. до момента не се наблюдава съществено изменение на цените по веригата на реализация на краве мляко и млечни продукти в България. Към края на м. октомври средната изкупна цена на краве мляко за страната се задържа на нивото от м. юли. При средните цени на едро и на дребно на млякото и повечето млечни продукти се отчита известно понижение в рамките на периода, което обаче е слабо изразено (от -0,1% до -2,0%) и не може да се обвърже

категорично с руското ембарго. **Като цяло, цените продължават да се движат около или малко над нивата отпреди една година.** Към 22.10.2014 г. средната изкупна цена на кравето мляко за страната (0,66 лв./литър) е без промяна спрямо средната за м. септември 2013 г., а при цените на едро и на дребно на повечето наблюдавани млечни продукти се отчита годишен ръст от 1,3% до 8,3%, най-чувствителен при маслото на дребно. Само при средната цена на едро на прясно мляко – плик се отчита леко понижение с 2,4% на годишна база.

Макар засега да не се отчита ясно изразена тенденция на спад на цените на млечните продукти в България, възможно е през следващите месеци те да се окажат под натиск, предвид наблюдаваното понижение на цените на основните млечни продукти на пазара на ЕС, за което вероятно допринесе и руското ембарго.

Има опасност намалението на цените на сухото мляко, както и на суровото мляко в някои страни от ЕС, да доведе до покачване на техния внос в България, което би се отразило негативно на търсенето, а оттам и на изкупните цени на суровото мляко в страната. За да може да се оцени ефектът от евентуално нарастване на доставките е необходимо наблюдение на вноса за един по-дълъг период. Подобен анализ ще бъде забавен донякъде от липсата на официални данни за вноса и износа в периода след влизане в сила на руската забрана (към момента на изготвяне на настоящия анализ НСИ предоставя информация за търговията на България с държави-членки на ЕС само до м. юли 2014 г.).

Въпреки че до момента официалните данни не сочат спад на изкупните цени в България, възможно е някои изкупвачи да се възползват от ситуацията и да оказват натиск за намаление на цените, особено когато става дума за по-дребни производители, които трудно биха намерили алтернативна реализация за своята продукция.

Понастоящем е твърде рано да се оцени точният размер на икономическия ефект от руската забрана за внос върху ЕС и в частност върху България, тъй като са изминали по-малко от три месеца от въвеждане на рестрикциите и цените на земеделските продукти по принцип варират съществено през различните години. Засега има оптимизъм, че за голяма част от засегнатите европейски продукти може да бъдат намерени алтернативни пазари. Същевременно, ясно е, че определени продукти и определени региони ще срещнат сериозни затруднения в резултат от руските мерки, особено в краткосрочен план.